

Гончаренко Н. Л., студент магістратури

Штайнер Т. В., асистент кафедри
технологічної і професійної освіти

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна

ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ ГУРТКОВИХ ЗАНЯТЬ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Освіта ХХІ століття – це освіта для людини. Її стрижень – розвивальна, культурологічна домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вмє використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблем, критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни.

Позакласна робота є невід'ємною частиною освітньої роботи у закладах середньої освіти [1; 8]. Вона сприяє поглибленню знань учнів, розвитку їх обдарованості, логічного мислення, розширює кругозір. Тому одне з основних завдань, яке стоїть перед керівником гуртків художньо-естетичного циклу, – це не тільки дати учням нову інформацію та зацікавити учнів цією навчальною дисципліною, але і залучити їх до серйозної праці, відкрити їм чудовий світ голок, ниток, спиць, гачків, викликати у них цікавість до гурткових занять, де теорія і практика завжди ідуть поруч і завжди є помітний результат роботи, творчого підходу.

В закладах середньої освіти основної школи України найчастіше використовуються декілька форм позакласної роботи: гуртки і факультативи. Курси за вибором частіше використовують для позакласної роботи у старшій школі [1; 2].

Гурток – це об'єднання вихованців, учнів та слухачів відповідно до їх нахилів, здібностей, інтересів до конкретного виду діяльності з урахуванням їх віку, психофізичних особливостей, стану здоров'я, не обов'язкове для відвідування [2; 3; 5].

Факультатив – понадпрограмний, не обов'язковий для відвідування учнями закладу середньої освіти навчальний курс [2; 3].

Курси за вибором допомагають учням реально оцінити свої можливості, сприяють самовизначенню відносно профілю подальшого навчання [2; 3].

Формами навчання у гуртковій роботі можуть бути як академічними, тобто стандартними (урок, практикум, лекція), так і орієнтованими на інноваційні педагогічні технології – нестандартними (інтелектуальна розвага, подорож чи екскурсія, конкурс, вікторина, та інші) [4; 5].

В залежності від провідної дидактичної задачі і структури заняття, академічні (стандартні) гурткові заняття поділяють на такі типи:

- заняття вивчення нового матеріалу (лекція);
- заняття вправ і практичних робіт (практикум);
- комбіновані заняття (лекційно-практичний урок), на якому керівник гуртка пояснює, закріплює, повторює, контролює знання та вміння учнів;
- заняття узагальнюючого повторення (узагальнюючі заняття).

Але бувають і інші види учбової діяльності, які важко включити в таку класифікацію: KBK, екскурсії, конкурси, круглий стіл тощо. Гурткові заняття, які не вкладаються (повністю або частково) в межі виробленого та сформульованого дидактикою, на яких керівник гуртків не дотримується чітких етапів освітнього процесу і традиційних методів роботи, відносять до інноваційних (нестандартних) гурткових занять.

Головні елементи традиційного заняття – сприймання нових знань, їх засвоєння, узагальнення й застосування, вони присутні і на нестандартних заняттях, але в незвичайних формах.

Мета нестандартних гурткових занять – це вироблення окремих умінь, навичок, а також повне урахування вікових особливостей, інтересів, схильностей, удосконалення здібностей кожного гуртківця. Це залежить від того, як засвоєні прийоми спілкування, як розвинута техніка мовлення, мовленнєвий етикет, уміння володіти своїм організмом: міміка, жести, погляд, постава, манера триматися під час розмови, зустрічі, тощо. Тому велике значення приділяється психологічному комфорту на заняттях і розвитку емоційної сфери дитини [4; 7].

Сьогодні такі заняття мають посісти місце допоміжної форми освітнього процесу, де керівник гуртків виконуватиме роль консультанта, методичного чи наукового керівника, контролера. Саме перехідною ланкою від авторитарного заняття до керованої керівником гуртка самоосвіти його вихованців може стати нестандартне гурткове заняття.

Література:

1. Закон України «Про освіту»: за станом на 05.09.2018 / Верховна Рада України – офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2018 – 120 с.
2. Закон України «Про загальну середню освіту»: за станом на 13.10.2018 / Верховна Рада України – офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2018.
3. Закон України «Про позашкільну освіту»: за станом на 13.10.2018 / Верховна Рада України – офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2018 – 120 с.
4. Митник О. П. Народження нестандартного уроку / О. П. Митник. – К.: Початкова школа, 1997. № 12. – С. 11–13.
5. Положення про загальноосвітній навчальний заклад, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р № 778.
6. Постанова «Про внесення змін до Положення про позашкільний навчальний заклад» від 27 серпня 2010 р. № 769.
7. Подоляк Л. Г. Основи вікової психології: Навч. посібн. / Л. Г. Подоляк – К.: Главник, 2006.
8. Трубачова С. К. Роль методів самостійного набуття знань в організації пізнавальної діяльності учнів / С. К. Трубачова. – К.: Рідна школа, 2001. – № 1. – С. 39–42.